

Samfélagsfræði 5.-7. bekkur

Unnið er með hæfniviðmið í samfélagsfræði í 5.-7. bekk en nemendur öðlast aukna færni með auknum aldri, þroska og frekari þjálfun.

REYNSLUHEIMUR - Umhverfi, samfélag, saga, menning: Hæfni nemanda til að skilja veruleikann

Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

Hæfniviðmið	Markmið við lok 7. bekkjar	Markmið við lok 6. bekkjar	Markmið við lok 5. bekkjar	Leiðir í kennslu	Námsefni
sýnt fram á skilning á mikilvægum gildum, svo sem kærleika, mannhelgi, félagslegu réttlæti. Umhyggju fyrir öðrum mönnum og öllu lífi		Kennt um mikilvæg gildi og gildi nemenda skoðuð. Umhyggja fyrir umhverfinu.		Efla samskipti og samvinnu, kenna nemendum að taka tillit til annarra, fræða þau um ólíka menningarheima	Trúarbragðafræði – 6. bekkur Uppeldi til ábyrgðar
skýrt tengsl samfélags, náttúru, trúar og lífsviðhorfa fyrr og nú,		Efla þekkingu um lýðræðislegt samstarf og samræðu		Kenna um menningarheim okkar samfélags og samfélaga erlendis fyrr og nú	Ísland: veröld til að njóta – 6. bekkur Snorra saga – 6. bekkur
fylgt ferli orsaka og afleiðinga af gerðum manna og bent á leiðir til úrbóta,		Almenn umræða um nærsamfélagið og þær breytingar sem hafa orðið á náttúru og búsetu.		Skoða staði í nærsamfélaginu, opin svæði sem eru í byggð nú	Almenn umræða
gert grein fyrir einkennum og stöðu Íslands í heiminum í ljósi legu og sögu landsins, breytilegrar menningar, trúar og lífsviðhorfa,				Fræðum nemendur um sögu landsins, siðskiptin og áhrif þess á menningu og íslenskt samfélag	Ísland: veröld til að njóta – 6. bekkur Uppeldi til ábyrgðar Trúarbragðafræði – 6. bekkur

greint samhengi heimabyggðar við umhverfi, sögu, menningu og félagsstarf,				Taka dæmi úr sögulegu samhengi byggðar og áhrif þess að þessa þætti	
aflað sér, metið og hagnýtt upplýsingar um menningar- og samfélagsmálefni í margvíslegum gögnum og miðlum				Þjálfa nemendur í að leita sér upplýsinga í ólíkum miðlum	
notað mikilvæg hugtök til að fjalla um menningar- og samfélagsmálefni,		Stiklað á stóru		Efla þekkingu nemenda á hugtökum í námsgreininni	Almenn umræða
lýst náttúruferlum sem hafa áhrif á land og gróður áttað sig á hvernig loftslag og gróðurfar hafa áhrif á búsetu og lífsskilyrði, lýst með dæmum áhrifum tækni og mannlegra athafna á samfélag og umhverfi gert sér grein fyrir nýtingu og vernd auðlinda og umhverfis, hvernig hver einstaklingur getur lagt sitt af mörkum til verndar, notað kort og gröf til að afla		lýst náttúruferlum sem hafa áhrif á land og gróður áttað sig á hvernig loftslag og gróðurfar hafa áhrif á búsetu og lífsskilyrði, notað kort og gröf til að afla sér upplýsinga,		Lögð áhersla á umhverfismennt og áhrif umhverfis á samfélagið, kennt um líf á ólíkum svæðum jarðar	Ísland: veröld til að njóta – 6. bekkur

sér upplýsinga,					
Rætt á upplýstan hátt um tímabil, atburði og persónur, sem vísað er til í þjóðfélagsumræðu, metið heimildir og ólík sjónarhorn í umfjöllun um sögu og samtíð, velt fyrir sér ýmsum þáttum sem sagan hefur mótast af, svo sem umhverfi, samfélagsskipulagi og þjóðfélagsshreyfingum, lýst einkennum og þróun íslensks þjóðfélags og tekið dæmi um mikilvæga áhrifaþætti, dregið upp mynd af afmörkuðum efnisþáttum stórrar og smárrar sögu, nálægrar eða fjarlægðar				Kynna ólíkar heimildir, hjálpa nemendum að meta forsendur þeirra og styrkja þá í að lesa úr heimildum.	
lýst margbreytileika helstu trúarbragða og lífsviðhorfa og áhrifum þeirra á líf fólks, rætt viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og sett í samhengi við atburði daglegs lífs,				Fræða nemendur um ólík trúarbrögð, hvaða áhrif þau hafa á menningarheim ólíkra þjóða	

gert grein fyrir völdum frásögnum, hefðum, hátíðum, siðum og táknum í kristni og nokkrum helstu trúarbrögðum heims, borið saman valin trúar- og lífsviðhorf, nefnt dæmi um áhrif helgiritanna helstu trúarbragða á menningu og samfélög, borið kennsl á trúarlegar vísanir og tjáningu í listum og bókmenntum,					
gert sér grein fyrir margbreytileika fjölskyldna og margvíslegum hlutverkum innan þeirra,				Rætt um fjölbreytileika fjölskyldna og ólíkar samfélagsgerðir og þróun þeirra síðustu áratugi	
lýst nokkrum einkennum lýðræðislegra samfélagshátta, gert grein fyrir hlutverki nokkurra helstu stofnana samfélagsins,				Kennt um helstu stofnanir samfélagsins og hlutverk þeirra, s.s. Alþingi o.fl.	
gert grein fyrir hugmyndum um sam hjál og velferð og framkvæmd hennar í samfélaginu, lýst með dæmum hvernig samfélagsgerð tengist lífi				Fræða nemendur um mikilvægi þess að sýna sam hug i verki og efla tengsl við ólík aldurstig.	

einstaklinga, sýnt fram á skilning á kostnaði eigin neyslu og sé læs á þau áhrif sem ýmis tilboð og auglýsingar hafa á eigin neyslu og á samfélagið,					
séð gildi slysavarna og viðbragða við slysum í heimahúsum, nærsamfélagi og náttúrunni.				Kenna nemendum fyrstu hjálp og viðbrögð við náttúruhamförum og slysum	

HUGARHEIMUR - Sjálfsmynd: Hæfni nemandanna til að átta sig á sjálfum sér og öðrum

Í þessum þætti samfélagsfræðinnar er mikilvægt að vinna út frá þeim heimi sem unglingurinn lifir og hrærist í, enda er hér verið að vinna með sjálfsmynd nemandans.

Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

Hæfniviðmið	Markmið við lok 7. bekkjar	Markmið við lok 6. bekkjar	Markmið við lok 5. bekkjar	Leiðir í kennslu	
lýst sjálfum sér og tekið dæmi um þætti sem hafa áhrif á sjálfsmynd hans, svo sem úr nærsamfélagi, umhverfi og menningu, lýst með dæmum gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og gildismats fyrir eigin				Að nemandinn geri sér grein fyrir eigin hlutverki, lífsviðhorfi og gildismati, átti sig á hlutverki sínu í samfélagi sínu og hvað hefur mótandi áhrif á þau. Efla styrkleika hvers og eins og gera sér grein fyrir áhrifum umhverfis á	

sjálfsvitund, áttað sig á ólíkum kynhlutverkum á nokkrum sviðum og hvernig þau mótast og breytast, gert sér grein fyrir eigin styrkleikum og veikleikum, vegið og metið áhrif fyrirmynda og staðalmynda, hvernig vinna megi með þau á sjálfstæðan og uppbyggjandi hátt, lýst margvíslegum tilfinningum og áttað sig á, áhrifum þeirra á hugsun og hegðun				eigin breytni.	
tileinkað sér heilbrigða og holla lífshætti, metið jákvæð og neikvæð áhrif ýmissa áreita í umhverfinu á líf hans og tekið gagnrýna afstöðu til þeirra				Efla þekkingu nemenda á heilbrigðum lífsstíl, hollu mataræði og jákvæðu viðhorfi til sín og umhverfis síns og annarra einstaklinga á gagnrýnin hátt.	
gert sér grein fyrir jafngildi sínu og annarra manna og rætt þýðingu þess, sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn á völdum stöðum				Kenna nemendum mikilvægi markmiða og leiðir til að ná þeim. Kenna nemendum að setja sig í spor annarra, t.d. með dæmisögum og	

og tímum, sett sér markmið og gert áætlanir við fjölbreytt viðfangsefni.				klípusögum.	

FÉLAGSHEIMUR - Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra

Margt af því sem fellur undir félagsheim nemanda í samfélagsfræðinni er kennt í gegnum Uppeldi til ábyrgðar og hefst sú vinna strax í 1. bekk.

Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

Hæfniviðmið	Markmið við lok 7. bekkjar	Markmið við lok 6. bekkjar	Markmið við lok 5. bekkjar	Leiðir í kennslu	Námsefni
tekið þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu,				Með hópastarfi og lausn ólíkra viðfangsefna	
borið kennsl á ólíkan bakgrunn fólks og virt frelsi þess til mismunandi trúar, lífsgilda, skoðana og lífshátta, metið og brugðist við ólíkum skoðunum og upplýsingum á fordómalausán hátt, rökrætt um ólík málefni af samfélagslegum og siðferðilegum toga,				Efla þekkingu og færni nemenda í að takast á við umfjöllun um ólíka menningarheima og rökrætt um málefni á gagnrýnin hátt	
tekið þátt í samræðu um stöðu sína sem þátttakandi í samfélaginu, réttindi og skyldur, sýnt ábyrgð í				Kynna m.a. fyrir nemendum Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna,	

samskiptum og átti sig á réttindum sínum samkvæmt alþjóðasáttmálum, tjáð þekkingu sína og viðhorf með fjölbreyttum hætti, einn sér og í samstarfi við aðra, nefnt dæmi um gildi jafnréttis og mannréttinda í samfélaginu og rætt áhrif staðalímynda,				réttindi sín og skyldur í samfélaginu	
sýnt sanngirni, sjálfstraust og virðingu í samskiptum og samvinnu við aðra, rætt um eigin athafnir og afleiðingar þeirra, rætt reglur í samskiptum fólks og tekið þátt í að setja sameiginlegar leikreglur með öðrum, tekið þátt í samfélagsmálum á ábyrgan hátt, sýnt samferðafólki sínu tillitssemi og umhyggju.				Uppeldi til ábyrgðar, efla umræðu milli nemenda og fá þá til að tjá sig fyrir framan aðra	